

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 12 закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета од 1. фебруара 1902 године Бр. 411. које гласи:

да се Михаило Даниловић, учитељ, родом из Кочани у Старој Србији и поданик турски, по молби својој, прими у српско поданство, заједно, са својом женом Евицом и децом Данилом и Војиславом, изузетно од § 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 17. фебруара 1902. године ПХ 4.134 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

ПРОСЈАШТВО

III. КАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСИОНАЛНИХ ПРОСЈАКА

На питање где треба тражити главни узрок просјачког заната може се мирном савешћу одговорити: у милосрђу људи. Сваки човек, који има неких средстава, увек је готов да свом ближњем да савета и помоћи ако је овај без своје кривице доспео до просјачког штапа или није у стању да радом хлеба заслужи. Једном речи болест и сиротиња буде у људском срцу сажаљење и жељу помоћи. То је осећање познато сваком појединцу. Отуд није чудо да се нашло људи који се користе милосрђем других износећи своју беду и несрећу. Тако варање полако се развило до редовног заната који се је веома оснажио. Основ тог развитка треба тражити у овим околностима.

Купљење милостиње јесте посао за који не треба никаквог напрезања. Али за нерадника та је околност врло важна, јер како је згодно приметно Луј Полнап (Paris qui mendie 10 изд. 1899.) »сваки се је просјак закleo да не ради.« Прошење милостиње је врло користан занат; поштен раденик мора по цео дан да се мучи да може хранити своју породицу, док просјак од заната заслужује много више а не напреже се сувише. Осим тога он може живети где њему и како њему годи. Дању игра он на улици улогу несрећнога човека а вече проводи у пијанчењу по разним крчмама. Такав живот наравно да је многим људима врло мио, само се за то не смеју презирати лаж и обмана.

Да би то илустровали навешћемо неколико примера.

Ми тврдимо да се професионални просјак одаје нераду из лености. Ако би се на то приметило да је по неко приморан да моли за милостињу, јер не може да нађе рада, то бисмо одговорили да такви случаји наравно нису искључени али тако штогод не може се ни десити код професионалних просјака, јер они и не траже рада. (У интересантној књизи D. Rocholl-a Dunkle Bildes aus dem Wanderleben с. 97, описана је једна дирљива епизода како један сиромаш вртар, који немајући рада, доведен до очајања, пролива сузе од радости, што је успео да добије једно место. Али у целој тој књизи тај је баптован једина светла тачка. Остала лица која аутор износи, бегају од рада као од куге; то су све професионални просјаци, ленивци и пијанице).

О тачности нашег тврђења може се уверити из ових факата:

Пре више година склопио се у Паризу један круг од трговаца, који су се узајамно зарекли да никакву милостињу не дају, али да сваког човека, који би молио за помоћ, узму на рад на 3 дана, с наградом од 4 динара дневно; осим тога договорили су се у напред да таквог човека задрже и на дуже време ако се покаже ваљан. Резултат тог интересантног огледа испрога је прилично жалостан на 727 молаба понудило се и радничких места толико. Али од молилаца само 312 нису одбили понуђену препоруку; за рад се јавило 174; од ових њих 87 захтевали су у подне да им се исплати пола наднице и за тим су напустили службу; 68 радили су цео дан, добили су по 4 динара и више нису дошли; 51 радили су 2 дана и пошто су примили по 8 динара, нестало их је; 18 њих издржали су пробу и остали су у служби код људи, којима су их препоручили. Из тих факата извлачи Волман закључак да од 727 лица, која су молила за помоћ, само 18 њих заслуживала су саучешће а сви остали били су просто неваљалци, који су живели на туђ рачун.

Осим тога примера можемо навести још један из исте књиге. (Panlin, Paris qui mendie). Зима године 1890 била је врло јака. Због тога је влада отворила на Марсовом пољу у здањима изложбе више великих склоништа, у која се скупи велика гомила људи, од којих је већина била здрава и способна за рад. У једну од тих кућа дође управник једног великог радничког прибежишта, патар Робен и понуди просјацима своју помоћ. Али реч свештеникова пала је на каменито земљиште; од 700 присутних одазвали су се том позиву само 55; али већ после 2 дана остало је том заводу само 11 људи.

Исте зиме радио је у једном павиљону на Марсовом пољу сликар Анри Мот на више декоративних слика, које су биле поручене за изложбу у Москви. Да би се та огромна слика могла извести потребна је била врло велика сала. Због тога добије сликар од министарства уметности дозволу да сме употребити једну од галерија изложбе. Једног дана хтеде Мот да одвије цело платно да би се могао уверити о дејству своје слике. За то му је требало 12—20 људи, који су морали држати крајеве широке слике 1—2 сата. Али кад се је обратио просјацима који су се налазили у истом павиљону и предложио им да се приме тог малог рада за награду од 1 динара сваком човеку, јавило се за то само 3—4 човека а ту је присутних било више од 1000 лица.

То су епизоде из француског живота а и руски просјак није ништа бољи. О томе се може уверити кад човек мало прелиста руске часописе.

Сеоски свештеник Бифруков прича ово о просјацима од заната у округу Чадринску, губернији Перм.

На улазу његове сеоске цркве стајали су увек многи просјаци али од њих само су двојица били доиста сиромаси. Остали су били здрави људи који су од лењости бегали од рада. Кад се је зидала нова црква хтели су ради штедње да употребе старе цигље и ради тога морале су се очистити од креча и блата. За тај рад најмљени су људи за награду од 20—45 копјека дневно. Неки сељаци из те општине вршили су тај рад бесплатно, пошто су на тај начин хтели да и они приложе штогод за зидање цркве. Свештеник се истом молбом обрати и просјацима који су сваке недеље стајали на црквеној порти али ни један од њих не дође да ради.

Према тим фактима може се сматрати као доказано да је лењост типичка особина просјака од заната и један од главних основа развитка просјаштва.

Али лењост по себи само је негативна особина. Да би постојао један занат, он мора доносити прихода. На жалост и тај је услов ту, јер се просјаци не могу тужити на своје приходе; они заслужују више него неки фабрички радници или мале занатлије.

Примери које ћу навести могу потврдити тачност тога тврђења.

Поп Бирјуков идући по селу сретне једног просјака, који је био млад и снажан. Поред њега су били један дечко од 14 и једна девојка од 16 година. Из разговора дозна свештеник да он више воле да, проси због тога што милостињом више заслужи него пољским радом. Таку исту сведошћу имамо из губерније Калуге. Недоховски прича да је чешће нудио просјацима рад на свом имању али је добијао неучтивне одговоре и више пута чуо је ово од њих: »Са просјачком торбом ми ћемо двапут више заслужити него што заслужи најбољи надничар; ми ћемо два пут дневно јести, два пут чаја пити а ракије и дувана имамо и сувише, а шта нам можеш ти дати да би смо ми напустили такав живот па да се код тебе у пољу мучимо.«

Те просте и истините приче слажу се потпуно са сведошћима разних лица. Шарламов који добро познаје живот у Петрограду, тврди да један искусан просјак сваки дан заслужи три рубље и да свом помоћнику може уступити од 80 копјејака до једне и по рубље. Доцније у глави о просјачким селима видећемо да годишњи приход једног таког мајстора може достићи суму од 300—1000 рубаља.

И потом наводи сличне податке, у Паризу је познати филантроп барон Шиклер основао школу за следе. Они добијају у том заводу тако добру спрему да могу дневно заслужити 2½—3 динара. Сваки ће признати да је то један од најкориснијих завода који су основани на добро несретних људи. Али на жалост у Паризу се приметило да многи слепци сматрају да није корисно ићи у ту школу, пошто као просјаци могу сваки дан напросити 8—10 динара.

Из Шпаније, тог просјачког Елдорада, тврди се да је истинит овај случај: Један занатлија заљуби се у ћерку једног просјака и хтео је да је узме за жену. Међутим њен отац сматрао је то као »рђаву партију« и захтевао од будућег зета да и он мора постати просјак, пошто се па тај начин може више заслужити. Дуго се је грозио сиромаш младих тога али на послетку победи љубав и онда види да је његов таст доиста имао право: он је просјачењем добијао три пут више него што је пре поштеним радом заслуживао.

Такви односи делују деморалишући на становништво, које се увек може уверити да лењи просјак више заслужије него највреднији радник. Шарламов прича о једној праљи која једног дана напусти свој занат и узме просјачки штап. Као праља заслуживала је она само 60 копјејака дневно и имала је поред тога један мали споредан приход, најмивши своју децу код једне просјачиње за 30 копјејака дневно. А кад је праља дознала да просјачиња зарађује више од три рубље, онда је нашла за боље да и сама са својом децом иде у прошњу.

На овим фактима које сам нашао у литератури морам додати још једну епизоду која ми је лично причана.

Сопственик једне фабрике корпи у Москви приметио је чудећи се да један од његових најбољих радника сваке године пред Божић и Ускрсе напусти службу и одмах после празника враћао се натраг. Фабрикант дозове тог човека и дозна на своје велико чуђење да тај човек употребљује празнике на то да проси; по речима радниковим тај је посао врло користан: у фабрици заради он дневно само 1 рубљу и 25 копјејака (близу 4 динара) а просјачењем 3 рубље.

По наведеноме појмљиво је да по неки од просјака уштеди приличан капитал. Као илустрација могу послужити ови факти. Пре неколико година умро је у Паризу просјак Пучијарели, који је оставио имање од 9600 динара. И у Русији нису просјаци сиромашнији. У Петрограду оженио се један мали трговац једном просјачињом која му је донела 20000 рубаља мираза. Год. 1881 умро је у Варшави просјак Попречки који је оставио више хиљада рубаља. Његово стално место био је портан цркве Св. Крста. Год. 1886 умро је у Ревалу у сиротињском азилу један 80 годишњи старац. Кад су га хтели метнути у сандук, нађу у његовој кошуљи државних папира у вредности 10000 рубаља. У пролеће 1899 г. затворе у Петрограду неког просјака Павлова и у полицијском бироу нађу код њега 707 рубаља и књижицу интениције у коју је било унето 914 рубаља.

Таких случаја има врло често и по мишљењу Берча то је врло чест појав у дневним листовима. Лако се даје разјаснити постанак тих богатава. Просјак заслужије много а троши бедно мало јер он испроси и јело а стан му је какав прљави кут отуд није чудо да је такав један Харпагон у стању да уштеди цело имање.

(Свршиће се)

О ПОПРАВЦИ ОСУЂЕНИКА

с француског превео Д. Ђ. Алимпић

3

По своје доласку у Колонију осуђеници се раздељују по различитим казним заводима Гуане и Н. Каледоније. Терени за крчење, поља за обделавање, подизање путева и зидање грађевина, — послови су који никада недостају. Као год осуђеник енглески, тако и овај француски, има пред собом пет класа, које му ваља проћи. Сваки ужива извесне привилегије према својој владању. Они, који су означени као добри, могу после 3 год. молити да им се допусти слободно обделавање земље. Ево како се том приликом поступа. Пре него што добије тражену земљу, осуђеник је дужан читаву годину дана провести на једном државном добру и ту, под надзором пољопривредних агената, обучавати се у обделавању земље. По истеку овог рока, уступају му један, ни у колико не обрађен терен, и он почиње да га обделава. Почети су веома тешки. Кад би био остављен себи самом, осуђеник би извесно пропао, па с тога га управа помаже за прва три месеца, дајући му средства за живот и пружајући му негу у случају болести. Сваког месеца инспектор га обилази и констатује стање извршених послова и одгајених животиња, разуме се већ, да у оваким приликама не остају добри савети и ободравање на рад. Најзад, после извесног времена, колонист је успео; земља је обрађена, кућа је сазида, он је постао сопственик уступљене земље, што ће све рећи: да му је рад вратио место, које је раније у друштву имао. Он се у будуће може кретати, а да не вређа право других. Он добија што му треба без крађе, и најзад, он је законски сопственик онога што има. За њега настаје сада један потпуно нови живот. Ако већ има жену и децу, може их довести себи, — у противном, он се жени. Поједини транспорти осуђених жена стижу с времена на време у манастир Бурајски и, чим их милосрдне сестре огласе способним за брак, колонист се може, кроз решетку од манастирске сале, упустити у »курисање« Нарочито пак верене састоји се у томе, што их једна калуђерица представља једно другом и том им приликом открива њихове прошлости.

И сада, ево старог осуђеника где је постао шеф фамилије. То је патернитет, који сада бди над његовом поправком и који му, у исто доба, повраћа некадању изгубљену част. Погледајте сада колики је и какав је пут прешао осуђеник од дана када је с обореним очима и неразговорним сазнањем чуо страховиту пресуду, која га удаљаваше од света.

Треба, у осталом, знати, да се у Н. Коледонији не налазе само мали сопственици од 4—5 хектара земље, која им је, још са слободом, дата. Не! Велики број осуђеника проширили су своје домене, а поједини су се чак и обогатили. У околини Бураја и Нуме-а — два велика центра колоније, могу се видети огромна засађена поља и пространи садови кафе и дувана. Старе колебе ишчезле су, а на место њихово појавиле су се лепе и солидне грађевине. Товарна кола, јако натоварена, преносе свакога дана животне намирнице на градски трг, а људи у блузама и са алатима о рамену, иду на посао, или се са овога враћају — Стари осуђеник постао је велики пропријетер. Француз Пол Миманд, који је пропутовао целу Коледонију и обишао, готово сва осуђеничка имања, прикупио је о њима многе интересантне податке. Из ових података види се, да стари осуђеници не оскудевају ни иницијативом ни енергијом. Неки Ј. нпр. који се је обогатио одгајивањем коња, поносно показује својим многобројним посетиоцима више коња који су добили трке. Браћа Н... обогатили су се помоћу трговине с кожама. Чим беху стекли нешто мало новаца од обделавања земље, они подигоше једну шупу и отпочеше од својих суседа куповати коже од сваковрсне дивљачи, које доцније прерадише и пустише у трговачки саобраћај. Квалитет кожа беше изврстан, а цене много ниже од оних из Аустралије. Поручбине стигоше са свијет стране и браћа Н... данас су уважени индустријалци у Нуме-и. Од пре 10 год. они снабдевају обућом све осуђенике француске; њихова имовина увећава се нагло из године у годину.

Изгледало би, према овоме што смо до сада изложили, да се један робијаш, по истеку казне, налази у много бољим приликама, од једног осуђеника на затвор у Мезуну, Клерво-у, или Поаси-у. Док се првом нуди слободно обделавање једног поља, докле другога очекује безбројне тешкоће. Ова аномалија отклоњена је приватним милосрђем које, у овоме другом случају, допуњује дело заводске управе.

Узнемирен будућом судбином затвореника, ево шта је у 1850 год. учинио један учитељ основне школе М. Орган, као помоћник Крофтона — организатора ирландског затвора. Он узе један план грофовства Дублинског, раздели га на неколико срезова, означи тачно сва већа имања и фабрике, а по том се упути пољима и отпоче тражити рада за осуђенике, чија се осуда примицаше крају. Не хотећи чути за умор, он иђаше од имања до имања, од фабрике до фабрике, камо га обично одбијаху, а често пута и напоље истериваху. Најмањи успех који би постигао, ублажаваше му непријатности којима је сваког часа био изложен. Када би, после путовања од 25 миља за дан, нашао неког патрона који га је лепо примио, он се враћаше потпуно задовољан, што му дан није пронао. Мало по мало, и патрони се умножише у целом Ирланду. Год. 1857 би основано у Лондону велико и моћно друштво за налажење рада отпуштеним осуђеницима — „*Discharged prisoners Aid Society*“. Више од 20.000 отпуштених криваца користили су се, до данас, моралном и материјалном потпором овога друштва. Оно их прима по изласку са осуде, испитује њихове намере и склоности, а по том им даје једну малу суму новаца и стан у коме остају док им агент друштвени не нађе посла.

Приватна иницијатива у овоме погледу за дивљење је код Француза. Цео свет зна са коликом се марљивошћу примају осуђеници у азиле Исуса Христа или Св. Ане. Поједини стари манастири претворени су у куће милосрђа, а пре 2. године „*Друштво за заштиту бивших осуђеника*“ које постоји од пре пола века, подигло је у Паризу у улици „*Michel Bizot*“ један азил, који може послужити за углед целом свету. Колико су се њих само „*излечили*“ у овоме азилу помоћу рада и поуке, помоћу добротe и прегаштва. Свако пак од ових „*лечења*“ сачињава засебан роман. Замислите једну жену која долази у азил пошто је извршен најстраховитији злочин — убила своје дете. Осамнаест месеци ћелског затвора у Нантеру, пробудили су у њеној души прво спасење — грижу савести. Она је доцније преведена у азил из кога је, по истеку осуде, отишла у Америку, камо се је настанила, удала и постала маги веће породице. Једна друга удала се за једног богатог закупца, једна трећа опет;... али на што све ређати? Помињемо само, да од 100 лица, која пређу кроз азил улице „*Michel Bizot*“, најмање њих 60 излазе потпуно исправљени, т. јест способни да заузму своја стара места у друштву.

Код младих притвореника сенског департамана поврат некад износаше 75%. Изгледаше, као да Париз и његово предграђе, беху гнездо злочина, које је било немогуће искоренити. Овај, готово неостварљив посао, извршило је и то са успехом друштво за поправку осуђеника, основано 1850 год. од стране М. Беранжера. Колико је био успешан рад овога друштва, најбоље се види по томе, што је данашњи поврат у Паризу испод 5%. Исту оваку сразмеру налазимо и у казненом заводу Матрејском. Што се тиче азила у улици „*Michel Bizot*“, у њему је покрет скоро на нулу сведен.

Желети је дакле, да се друштва за поправку осуђеника све више и више размножавају, јер она крупицу дела модерних казних завода и управљају првим корацима кајања, што ће рећи, корацима који воде добру. Осуђенику, који излази из казног завода исправљен, препорођен и решен на један радан и поштен живот, треба у почетку пружити средстава, да неби по нова оклизнуо. Само тако друштво може казати да је своје дело извело до краја, стварајући од казне, не средство репресивно, већ средство за поправку, које враћа осуђенику некадашње човечанско достојанство.

(Наставиће се)

ТЕЛЕСНЕ И СМРТНЕ КАЗНЕ

КОД СВИХ НАРОДА И У СВИМА ВРЕМЕНИМА

КРИМИНАЛНО-ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА РУДОЛФА КВАНТЕРА СА
МНОГИМ ИЛУСТРАЦИЈАМА

УВОД

Казне које су примењиване у преисторијско доба нису нам тачно познате. Де јуре natural човек човека у опште не може казнити. Како се је онда први пут у људском духу могла пробудити правна мисао казне? Мора се поћи од тога да је већ код првих људи воља оца фамилије морала владати над његовим потомцима, јер се друкчије не може ни мислити, а тако је исто просто и природно да је отац фамилије казном дотеривао у ред потомка непослушних према његовој вољи. Тиме је дат основ за казнено право, тада још инстинктивно право, које се у опште не може означити као право, али које се је брзо морало развити до права. Али пошто је код свих првобитних племена, племенски старешина, најстарији отац, био уједно и вођа у борби и судија и свештеник божији, онда кад загледамо у историју најстаријег казног права, видећемо да је патријархалну казнену власт вршио племенски старешина као свештеник; казна је првобитно била покајање пред богом. У библији налазимо први оглед правног погледа народа и почетке историје телесне и смртне казне. Кад је Каин убио свог брата Авеља онда га Бог проклиње да блуди по земљи и ударивши му жиг забранио је да га нико не сме убити ко га нађе. Да њива, која је пила крви убијенога, да цело племе које би трпело убицу, не може више рачунати на благослов божји, да и сам народ постаје нечист пред богом који убицу задржи у својој средини — то је био први и најстарији правни појам код старих народа. За то су Кајина прогнали из друштва у земљу Нод (прогонство). И просипањем крви убице мислило се да ће се гнев божији још више изазвати. Он је морао лутати. Проклет, без помоћи, напуштен и очајан морао је блудети по земљи Нод; требало је да прогонство буде казна за њега; смртна казна била је искључена. Ипак он није био сасвим напуштен; његова жена, његова породица пошли су с њим; оне су делиле његову судбу.

Те мере налазимо и у средњем веку; у Carolina и у The-resiana налазе се многе одредбе, које се слажу са старо-јеврејским, и ако је прогонство бивало и из других разлога. Нарочито у најстарије доба уклањање из друштва била је ужасна судбина, пошто је прогнаник у дивљем, туђем крају обично подлегао беди, глади и дивљим зверовима, ма да има примера да се је прогнани и пробио и оснивао нове насеобине, којима је он остајао старешина. Тако је и Каин основао град Хенох. Мора остати у питању да ли је прогонство криваца у опште замишљало као казна да ли се није хтело тиме покајање пред богом или боље да ли се хтело тиме да се божије проклетство не пренесе са кривога на невине. И ако је то за прогнанога све једно да наше испитивање не може бити све једно, те нећемо погрешити ако узмемо да је само проклетство божије било казна за убицу а не прогонство, које је настајало због тога да би се прекинула свака заједница са проклетим. За испитивање и историју казног права то је од великог значаја, ма да се не може признати да је у свима случајима оправдано дедукција неких хуманиста да историја Каинова доказује да је вршење смртне казне против божије заповести, као што и Фим у свом делу „Немачке правне старине,“ тврди да „смртне казне што раније све су ређе.“ У истом Светом Писму указује се на разним другим местима на смртну казну. У 5 књизи Мојсијевој, гл. 17, стих 5—7 вели се „Тићеш истог човека или исту жену која је тако зло учинила, извести пред твоја врата и убити камењем, ко треба да буде кажњен смрћу мора умрети пред два или три сведока; пред једним сведоком он не сме умрети. Рука сведока мора бити прва која ће га убити а за тим рука целог народа.“

Али је далек пут који је казнено право учинило од простог прогонства убице до увођења смртне казне. Прво је морало бити једно међувреме по коме се јасно види да прогонство у најстарије доба није било казна него је служило само да одклони гнев увређеног божанства од целог друштва, а ту мисао видимо усавршену у религиозним жртвама, које су вршене код свих старих народа. Али те жртве не смеју се појмити као казна него су вршене само да се богови задовоље и да се одклони њихов гнев. При религиозним државама није се радило на томе да се злочинац казни смрћу, него се веровало да се

гнев божанства може одклонити просипањем невинне крви. И ако та мисао на први поглед изгледа као горка сатира на праведност божанства и по томе апсурдна, она се ипак задржала и до данас и идеалисана је у самом Христовом учењу. Христова смрт на крсту у принципу није ништа друго. И ту је морала крв сопственог невиног сина божијег бити проливена да би се грешницама могли опростити њихови грехови. Очит пример тога жртвовања рођеног невиног сина за грехове других, налазимо у 1 књизи Мојсијевој 22, где се описује како се Аврам диже да свог сина Исака жртвује, као што му је Бог наредио. Али не сам Бог него анђео божији забрањује ту жртву онда кад је Аврам већ метнуо сина на дрво и дигао нож да га убије. И Аврам жртвује место сина једно јагње; невинна крв морала се дакле пролити. Даљи пример жртвовања невинне крви — али у овом случају за одређени злочин — налази се у 5 књизи Мојсијевој, гл. 21, стих 1, где се вели „Ако се нађе да лежи неко убијен и не зна се ко га је убио, то ће онда изићи твоји најстарији и судије и од убијенога мерити до околних градова, који град буде најближи његови најстарији узмеће из чопора једну младу краву, с којом се није радило и која није упрезана у јарам и одвешће је на ледину, која није ни обрађена ни засејана, и тамо ће јој одсећи главу. Тада ће доћи свештеници, деца Левијева и сви најстарији из тога града прићиће ту и опраће своје руке преко младе краве, којој је осечена глава и одговориће и казаће „Наше руке нису пролиле ову крв, нити су наше очи виделе.“ То је место нарочито интересно, јер прво показује да је за злочин крвна жртва уопште прописана била, друго да је онда кад се не зна злочинац, нити се зна где је, већ тиме одклоњено божије проклетство што је град, који је најближи месту злочина, могао покајном жртвом, утишати гнев божији и трећи ту већ налазимо један начин погубљивања, који је и сад у најобразованијим земљама задржан, одсецање главе.

(Наставиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

САМОУБИЦА

(из забележавања једног полицајца)

2

— Оставих баба Мару да се стара о погребу, а ја се вратих у кварт и написах управнику опширан извештај о овоме самоубиству, у коме закључих да је оно потекло из љубави. Обећах још, да ћу свим силама настати да пронађем идентичност самоубице, али сам, право да кажем, у испуњење овог обећања и сам сумњао у моменту писања. Овај мој извештај дошао је доцније у руке неким новинарима и они су из њега исплели читаве гатке о „несрећној љубави“ и „странцу уметнику“, који је тако много волео српски народ....

Најзад, новине су изјавиле наду, да ће полиција у најкраћем времену пронаћи идентичност убијеног и обећале, да ће тада опширније проговорити о овоме самоубиству. У место сваке наредбе, мој управник подвукао је црвеним плајвазом сва та места у новинама и послао ми их, без икаквог коментара. Разумео сам већ, да то значи: „од вас убрзо све очекујем.“

Погреб несрећног, „Ота“ разликовао се у неколико од погребних осталих самоубица. Пре свега, из његове заоставштине купљена је богата мртвачка опрема, а баба Мара се постарала за кољиво и све остале ситнице око погребних. Поред „званичног особља за сахрањивање“, погребу су присуствовали, из захвалности, и 20 питомаца дома сиротне деце па, разуме се, и један мој детектив, који ми, по свршетку свега, дође и јави: да је баба Мара право са погребних отишла кући господина Л... великог и уваженог чиновника. Тамо је, вели остала читав сахат.

— Без сумње је и код господина Л... некада служила, па, ваљда, сада хоће да га пита за неки савет поводом овог самоубиства, одговорих детективу и наредих му да ми прикупи што више података о животу самоубице овде у Београду.

Прошло је већ 4 дана од извршеног самоубиства, а о самоубици се још ништа позитивно није могло сазнати. Шта више,

судећи по неким околностима, прошлост његова беше веома тајанствена и власт у напред беше осуђена на неуспех. Детектив, који је о самоубици прибирао податке, након дво-дневног трагања сазнао је: да се он хранио у једној од бољих београдских гостионица; да је говорио српски као Србин и немачки као Немац; да је увек био веома ћутљив и повучен, и најзад, што је било најважније: да се неколико пута виђао на Старом Гробљу у друштву једне средњовечне даме, чије је лице увек било сакривено густим велом.

Када је, поводом овог извешћа, добављен и испитан један гробар, он је потврдио: да је младића и даму која му је описана, видео 4—5 пута у близини једног гроба гди плачу и пале свећу. Мислио је, вели, да су то неки сродници умрлога, па с тога на њих није обраћао нарочиту пажњу. Пало му је само у очи, да ово двоје никада нису заједно долазили нити одлазили, већ је, готово увек, младић долазио први а одлазио последњи и то путем, супротним оном госпођином. За госпођу додавао је: да је била веома елегантно одевена, и да јој је могло бити око 45 година. Гроб код кога су се састављали, био је, вели, од старијих гробова, а из надгробног споменика видео је; да ту почивају кости М... П... бив. ђака.

То је све, што ми је гробар, иначе веома ограничен човек, могао казати.

Као што се види, ствар је постајала све интересантнија, и ја, не знајући просто одакле да отпочнем, решим се, на крају крајева, да кидишем на баба Мару. Не знам од куда, али тек ја мишљах, да она о самоубици зна много више но што је на саслушању изјавила. Ради тога, позovem је једно после подне и отпочнем из далека испитивати о ствари која ме интересоваше, али све беше узалуд. После испитивања од читавог сахата, уверио сам се само да је баба куд и камо препреденија, но што је, на први поглед, изгледала. После силног плача, заклинања и молитава да је Бог сачува невидовне беде, баба Мара је најзад, враћала све ствари које јој је самоубица оставио, само, вели, да је више не узнемирујемо. Није ми остало ништа друго, до да је отпустим и наредим детективу да на њу мало припази.

— Срећа и случај једини су још који ми могу помоћи у овој тајанственој истрази, проговорих онако за себе и прихватих се обичних послова....

* * *

Могло је од прилике, проћи један сахат по одласку баба Марином из кварта, када ми жандарм испред врата јави, да две отмене странкиње, одевене у црнину, желе код мене. На њиховим елегантним посетницама беху немачким језиком исписана имена једне госпође и једне госпођице, по свој прилици, кћери госпођине. Посете отмених дама, па ма то било и по званичном послу, увек су пријатне ствари, а нарочито пак, кад су те даме странкиње. С тога наредих да се одмах пусте к мени, и очекивах их штојећи. Неко неодређено осећање, нека меша радозналости и тајанствености, поче ме на мах обузимати. За што су ове даме у црнини, и шта ће оне код мене? — беху питања која се, у тренутку, појавише у мојим мислима. У том и даме уђоше и са природном елеганцијом, својственом само Немцима, отпоче г-ђа још с врата објашњавати циљ њихове посете.

Не знам како је то било, и какав сам ја морао изгледати у очима ових странкиња, када сам, не обраћајући ни најмање пажње на њихов говор, разрогаченим очима отпочео посматрати млађу даму, а одмах по том оставио их саме и отрчао у другу собу, камо се налажаше копија оне слике, која је, по жељи Отовој била уништена.

Изненађење њихово морало је бити још веће, када сам са узетом сликом улетео у моју канцеларију и стао пред млађу даму, па јој, као каквом зликовцу, узвикнуо:

— То сте ви госпођице.

У место сваког одговора, обе даме отпочеше јецати, за које се време ја мало прибрах и понуди их да седну.

— Мој слатки Милан!

— Јадно дете!

— Проклета судбино!

— Какав зао удес!

— Ах, ала сам несрећна, били су узвици који се отеше дамама за време посматрања слике.

Нешто изненађење због овог призора, а још више радост коју осеах што ћу у скоро скинути вео са тајанственог самоубиства Милановог беху ме толико збунили, да просто не знам како да отпочнем говор о предмету, које подједнако интересоваше и мене и моје посетиоце. Остадох, неко време, као укопан пред њима и са необичном радозналешћу посматрах млађу даму. Беше то девојка од својих 18—20 год., плава као и све Немце у опште, и лепа као већина од њих. Оно, чиме се она нарочито одликоваше, биле су њене велике очи, алабастарско лице и веома танке, а при том необично црвене усне. Излишно је, мислим, помињати, да је и ово лепо лице, утицало доста на моју збуњеност.

Тек кад се старија дама отпоче извињавати због узнемиривања које ми, по њеном мишљењу, беху причинила она и њена кћи изненадним и несавладалим изливима жалости, упустих се и ја у разговор, рекавши:

— Као што видим, госпођо, ви сте одлично познавали пок. Ота. Можда вам је он био какав сродник?

— Ото, ах Боже мој, какав Ото? Ја не познајем никавог Ота!

— Зар се самоубица није звао Ото?

Госпођица Ема, што се звала млађа дама, која је скрушено седела на једној столици и тужним погледом посматрала мене и њену мајку, чувши моје питање скочи као каква рањена лавица, стаде пред мене сва пребледела и готово нечујно прошапута:

— Зар самоубици није име Милан?

И ако сам одмах појмио, да је сва ова забуна потицала због лажног имена самоубичиног, ипак не хтедох одмах урнисати г-ђцу Ему, већ јој са свим ниским тоном одговорих:

— Не, госпођице, самоубица се звао Ото. Бар тако је себе назвао у писму које нам је оставио.

Мати, која се такође сетила у чему је ствар, после овог мог одговора приђе узбуђеној Еми и веома пажљиво отпоче је изводити из заблуде. Изгледа да сва пажљивост није ништа помогла, јер је Ема, нема сумње услед великог потреса, пала у несвест чим је сазнала право стање ствари. Лекар кварта, срећом, још не беше отишао у ревизију, те је с тога могао одмах доћи и повратити онесвешћену. (Наставиће се)

ПОТКАЗИВАЧИ

— ИЗ ГОРОНОВИХ МЕМОАРА —

5

Нећу никако да заборавим ни одличног човека, дивног духа. Г. Гроклода, оца духовитог писца, кога цео Париз познаје.

Г. Гроклод беше контролор у Депоу. Свакодневно гледање људских беда, далеко од тога да му отврдне срце, као што је то понекад случај код извесних службеника, само му је улило још више сажалења према паћеницима.

Ово сажалење иђаше чак тако далеко, да он сматраше агенте и шефа полиције сигурности готово за непријатеље.

Његова канцеларија беше увек отворена захтевима затвореника и он им даваше савета.

Због овога ми се даде прилика да дознам, како једном затворенику, од кога никаквог обавештења нисам могао добити, Г. Гроклод беше рекао: „Чувајте се шефа полиције сигурности! Он ће се трудити на све могуће начине да вас вешто испита о томе, што жели да сазна.“

Појмићете, дакле, да ли су овакви људи, философског духа, кадри да шпијуну или да нареде другима да шпијуну њихове затворенике!

Ја сам, у осталом, уверен да би, ако би им се то препоручило, — велика већина директора казних завода одбила ову улогу.

Извесно је, да кад један затвореник дође к њима, да им се исповеди, — не чувају у фијоци извештаје које су добили. Ну, они су тако далеко од полицијске услужности, да ове извештаје не шаљу шефу полиције сигурности, већ директно истражном судији.

Истина је цела, да се велики број затвореника плаши ћелиске усамљености и тражи да је са још једним у друштву. Код неких важних афера, некада су им заиста одређивали за другове такве заверенике, који беху способни да измамљене тајне доставе полицији сигурности.

Али данас сваки, па и затвореници то врло добро знају, па се и не поверавају другима у ћелији.

Дакле, у ствари више и не постоје потказивачи у затворима париским. Једва ако, с времена на време, у тако званим „maisons centrales,“ какав затвореник, који је измамио тајне од свога друга, напише какву доставу.

Ну, поред једне доставе која је тачна, колико су других лажне и немају другог циља до тог, да даду прилике писцу, да се мало прошета, да би прекинуо монотонију живота у ћелији!

На против, у затворима у Паризу, затворенику је врло лако да кореспондира са својим саучесницима и да са својим пријатељима с поља утврди палан за одбрану.

Тако је немогуће у једном затвору, као што је нпр. Мазас, где је број затвореника тако велики, организовати одласке притвореника, у ћелијским колима, у судеку палату на такав начин, да кривци у једној истој афери не буду никад у једном истом заједничком спроводу.

У пракци, баш на против, често се дешава да се саучесници у једној истој крађи или чак и тежем злочину, налазе у једним истим колима, па се за време дугог пута од булевара „Diderot“ до булевара du Palais,“ могу по вољи наразговарати кроз лаки заклон, који их раздваја.

Војник из републиканске гарде, који мирно дрема пред вратима на колима, зна само да има да пази, да му притвореници, које спроводи, не побегну, а за остало ни бриге га није.

Притвореници о којима је реч, могу измењати међу собом најважније мисли, један другом дати најкориснија обавештења, а да се поштени чувар ма и за јадап тренутак не узнемири.

А ћелијска су кола само једно од хиљаду саобраћајних средстава, која стоје на услузи притвореницима.

У Мазасу, где има стотинама затвореника, немогуће је главном надзорнику брижљиво испитати све запушаче од бутеља, послатих онтуженима од стране њихових фамилија, једва ако може неколико њих да узме случајно и да их ножем отвори.

Заиста су запушачи од бутеља једно од најоштријих средстава за преписку.

У особеном свету, који живи по шанчевима, изванредно је позната вештина бушења запушача и смештања у исти писма, а да то нико не опази.

Како се фамилији враћају празне бутеље са запушачима, одговор је затвореников примљен исто онако лако, као што је затвореник без муке примио користан упут за превару истражног судије.

Има још једно апсолутно сигурно средство за преписку. То није оно невидљиво мастило, које више не стоји на расположењу затвореницима, већ просто пљувачка.

Поступак је познат.

Окривљени пише једно обично писмо, које ће директор завода сигурно визирати: „Драга моја мајко! Ја се надам да ће судија, који је врло благ, ускоро увидети да сам невин. Пољуби од срца моју милу сеју и моли доброг Бога да ми помогне у овом свирепом искушењу!“

Између редова, пак, лупеж, коме су добро познати сви мали специјални проналасци затвореника, пише новим пером умоченим у пљувачку:

„Мила моја! Ништа није откривено; „радознали“ (судија) гунђа. Чувај се при свем том: комесар ће доћи скорим да врши претрес. Сакри нарочито минђуше!“

Једино је средство да се открије ова мајсторија, покрити мастило и потом водом опрати целу исписану страну; ну овоме је средству немогуће прибећи код 1200 или и 1500 писама, која се сваког дана експедирају из Мазаса.

Становници „шанчева“ могу се некажњено дописивати и један другоме давати најкориснија обавештења, да би се правосуђе преварило.

Ја прелазим ћутке преко сто других средстава, као што су „water — closets,“ трансформирани у акустичне цеви и т. д...

Потказивачи понекад задају много бриге полицајцима, нарочито онда кад се изметну у праве изазиваче. Каткада им опет прибављају извесно уживање.

Анегдота, коју ми исприча један од мојих пријатеља, стари главни комесар у једној великој индустријској вароши у центру Француске, доказује чак, да су ова уживања сасвим особите врсте. Оваква уживања могу имати само велики политичари,

кад виде како триумфују њихове мисли или велики писци, кад осете да их гомила обожава.

Еле, у вароши где мој пријатељ беше главни комесар политичка ситуација беше особито деликатна, не за то што би у њој постојао један део бонапартиста и један део опасних ројалиста, — сви, или готово сви, на против, називаху се републиканцима, — ну што постојаше једна фракција револуционарних републиканаца, која ђаволска зла задаваше властима.

Сваког тренутка посланици — социјалисте долажаху да покрену марљивост ове одане трупе; букнуше озбиљна и опасна штрајковања; било је чак и сукоба, који у мало не постадоше крвави, као они у фурији.

Ситуација беше тако тешка, да префект тражаше да се премести. Како изгледаше немогуће управљати тим депарتمانом, министар се неколико дана устезао да постави другог префекта.

Најзад и овај би назначен. Беше то неки старац, рутиниран у политици, који познат као препредењак, беше успео, да се избере министар у једном депарману, где изгледаше да је опозиција сигурна за триумф.

Постављење новог префекта бива увек праћено извесном свечаношћу; ну чим би одређен дан доласка овога сви се у вароши зачудише дознавши, да је шеф најнапредније партије — револуционара, који се граниче са анархијом, — тражио да буде са целим одбором представљен префекту, који долажаше и да држи мали говор, да би потсетио представника републиканске владе, да му је дужност да се заузме за интересе сиротних класа.

Председник суда задрхта кад сазнаде за ову несравњену дрскост непријатеља друштвеног поретка. Главнокомандујући поддизвије питаше, да ли ће бити потребно да се позову помоћне трупе из суседних гарнизона.

Међутим главни комесар изјави, да ће он одговарати за ред и да би он био врло неумешан, кад не би примио први акт снисходљивости од стране револуционара према службеним властима.

Главни секретар који заступаше префекта одреди шефу револуционара званично место при пријему с тим, да ће он говорити последњи.

Најзад стиже и нови префект.

После свих утрпаних униформи и судија свих судова, — група радника у врло чистим блузама изађе напред; онај који изгледаше да је шеф, извуче из џепа једну артију и поче да чита лепим баритонским гласом.

Очекивало се на какав нов напад, на нову револуционарну манифестацију, сличну онима, које су се дотле већ виделе, — ну на велико чудо свију, могао се чути врло разложан и смишљен говор, у коме радници излагаху своје захтеве без икакве претње, већ са пуно израза о оданости ка Републици.

Префект топло честита беседнику и по свршетку церемоније обрати се главном комесару за нека обавештења.

— Ја сам заиста веома зачуђен, рећи ће он, да будем поздрављен у овој земљи, у коју је, како ми рекоше, продreo тако рђав дух, — једним тако мудрим говором! Како то да један прост раденик цише тако добро и да чак буде и тако одличан говорник, јер овај је говор заиста врло добро састављен?

— Захваљујем вам, господине префекте, на овој благонаклоној оцени, одговориће одмах мој пријатељ — комесар, моја ме скромност приморава да вас прекинем... Ја сам написао дотични говор.

— Како ви?! Па шта је онда с тим суровим револуционаром?...

— Прост потказивач, кога имам у својој служби од неколико недеља.

Префект беше духовит човек. Смејао се томе дуго, па ће потом рећи.

— Овлашћујем вас да дате томе човеку добру награду.

Мој пријатељ, главни комесар, завршујући причу додаде да је овај потказивач увек на челу револуционарне партије и да сада буне нису више опасне у овој вароши, која се за дуго сматрала за тврдињу револуције.

Овај потказивач не припада категорији изазивача. То вам је помирилац!

Кад би сви били као он, све би ишло не може бити лепше у политичком свету.

С француског Д. Ј. Антула, суд. капетан.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

Написао Фјодор М. Достојевски

Превео с руског Јефта Угричић

7

Ракија се, дакле, куповала у тамници, код тако званих крчмара, т. ј. оних, што набављају и продају (точје) ракију. Њих је било неколико и они су своју трговину водили без прекида и успешно, не гледајући на то, што је уопште било мало оних, што пију и „терају кера“, јер је за весеље требало новаца, а осуђенички се новац тешко зарађивао.

Трговина се отпочињала, текла и престајала на доста оригиналан начин. Неки осуђеник, рецимо, не зна заната а није ни рад да се мучи (таквих је било), али хоће да има новаца и притом је нестрпљив човек, жели брзо да се обогати. Има нешто новца за почетак, и он се одлучује да тргује ракијом: предузеће је смело, захтева много ризиковања. Могло се за њега платити и леђима, па одједном изгубити и робу и капитал. Али се крчмар ипак упушта у то. С почетка он нема много новаца и зато први пут сам уноси у тамницу ракију и, разуме се, распрода је с ђаром. Он понавља тај опит други и трећи пут, и, ако не падне власти у руке, брзо рашири своју трговину, и тек онда заснива праву трговину на широким основама; постаје предузимач, капиталист, има агенте и помоћ-

нике, ризикује много мање, а богати се све више и више. Сад ризикују за њега помоћници његови.

У тамници има свагда много људи, који расипају, проигравају и пропијају све до последњег новчића, људи без заната, људи бедних и несрећних, али одарених донекле смедошћу и одлучношћу. Таквим људма остају још само леђа, као једини капитал; она могу још чему-год да послуже, и ето, тај последњи капитал пропала бекрија се одлучује да пусти у обрт. Он одлази предузимачу и погоди се у њега, да му уноси ракију у тамницу; у богатога крчмара има по неколико таквих радника. А негде ван тамнице постоји такав човек, — војник, грађанин, покадшто чак и девојка, — који за новац предузимачев и извесну награду, сразмерно доста велику, куцује у каквој крчи ракије, и крије је гдегод на какво усамљено местанце, куда осуђеници долазе на посао.

Готово увек набављач први опроба доброту ракије, а што отпије — нечовечно допуњује водом; — ако хоћеш узми, а ако нећеш немој; та осуђе нику није ни могуће да буде велики пробирач; и то је добро, што му још није сасвим пропао новац и што је набављена ракија; каква је даје, тек је ипак ракија. Томе се набављачу и јављају кријумчари, које му је унапред означило тамнички крчмар. Они носе са собом воловска црева. Ова се црева прво оперу, затим се напуне водом и, на тај начин, се одржавају у првобитној влажности и

растељивости, да би временом била подобна за пуњење ракијом. Пошто црева налије ракијом, осуђеник их обмота око себе, по могућству на најскривенијим местима свога тела. Разуме се, при том се истиче сва вештина, све лоповско лукавство кријумчарево. Његова је част у неколико ангажована; он мора да превари и чувара и стражара. И он их вара: код доброга лопова чувар, покадшто ма какав регрутић, обично ништа не опази. Разуме се, чувар се прво проучи, да се онда узме у рачун време и место рада. Осуђеник, на пример, ако је онај што гради пећи, попне се на пећ: ко може да види, шта он тамо ради? Не може и чувар да се пење за њим. Кад се приближи тамници, узима у руку новац, петнаест или двадесет копјака у сребру, за сваки случај, и чека на вратима каплара.

Свакога осуђеника, који се враћа с рада, стражарни каплар разгледа са свију страна и опина, и тек му онда отвара тамничка врата. Кријумчар ракије обично се нада, да ће се стидети да га и сувише потанко опицају на понеким местима. Али покадшто ђаво каплар дође и до тих места, и напица ракију. Онда остаје још последње средство: кријумчар, ћутећи и крипом од чувара, ћушне у руку каплареву прикривени новац у руци. Дешава се, да он после таквог маневра мирно улази у тамницу и пронесе ракију. Али понекад маневар не пође за руком, и онда нема друго, него да плати својим последњим капиталом, то јест, ле-

ђима. Јавља се мајору, капитал ишибају, а ишибају жестоко, ракија се одузима »у корист државне касе,« и кријумчар прима све на себе, не издајући предузимача, али, то не треба сметнути с ума, он то чини не због тога, што би се гнушао потказивања, него само зато, што би потказивање за њега било непробитачно; њега би ипак ишибали; сва би му утеха била у томе, што би извукли обојица. Али је предузимач њему још потребан, ма да, по обичају и по претходном договору, кријумчар не добије за ишибана леђа од предузимача ни пребијене паре.

А што се тиче потказивања уопште, то она обично цветају и у пуној су снази. У тамници потказивач не трпи ни најмањег унижавања; негодовање према њему не да се чак ни замислити. Од њега се не туђе, с њиме се пријатеље; и тако, кад би ви нешто почели у тамници доказивати сву ругобу потказивања, вас просто никако не би могли да појме. Онај осуђеник, племић, онај развратник и подлац, са којим сам прекинуо све односе, дружио се са мајоревим посланим Феђком и био његов шпијун, а овај би све, што би од њега чуо о осуђеницима, достављао мајору. У нас су за све то знали, и нико никад није чак ни помислио да казни или бар да прекори неваљалца.

Али ја опет скренух у страну. Дешава се, наравно, да се ракија пронесе срећно; тада предузимач прима донета црева, давши за њих новац, и стане рачунати. По рачуну излази, да роба стаје већ и њега веома скупо; и зато, да би више зарадио, он је претаче још једном, понова је разблажујући још једанпут водом, готово за половину, и, пошто се на тај начин потпуно спремио, чека муштерију. Већ првог празника, а каткад и радног дана јавља се муштерија: то је осуђеник, што је радио неколико месеци као коњ, што је скуцкао неку црквицу, да би све попио још из раније за то одређенога дана. О томе је дану одавно већ, још много пре његовог доласка, сањао бедни работник и у спавању, и у срећним сањаријама за време рада, и он је чарима својим подржавао његов дух на досадном попришту тамничкога живота. Најзад, заруди зора сјајнога дана на истоку; новац је скупљен, није одузет, није украден, и он га носи крчмару. Овај га служи с почетка ракијом, по могућству чистом, то јест, свега само два пут прекрштеном; али, у колико се отпија из стаклета, у толико се одмах допуњава водом. За чашицу се ракије плаћа петоструко, шестоструко више него у крчми. Може се замислити, колико је потребно пити таквих чашица и колико новца дати за њих, да би се човек напио? Али како се већ одвикао од пића и како се предходно уздржавао, осуђеник се накити доста брзо, и онда обично настави пити све док не поније и последњи новчић. Затим се пусти у обрт све ствари са којима се поновио: крчмар је у исто време и зајмодавац. Прво му се дају ново купљене приватне ствари, онда дође стареж, па, најзад, су ту и државне ствари. Кад поније све, до последњег дроњка, пијаница легне да спава, а сутрадан, кад се пробуди с познатом немилос-

рдном главобољом, узалуд моли он крчмара да само за гутљај ракије на мамурлук.

Тужно подноси недаћу и још истогаче се дана лађа опет посла и опет неколико месеци ради, не дижући главе, сањајући о срећном »веселом« дану, који је без повратка утонуо у вечност, и мало по мало стане се храбрити и очекивати други такав дан, који је још далеко, али који ће ипак доћи на ред кад-тад.

Што се тиче крчмара, он, стекавши најзад огромну суму, неколико десетина рубаља, спрема последњи пут ракију и сад је већ не блажи водом, јер ју је одредио за себе; доста је трговао: време је, да се и сам проведе! Настаје теревенка, — пиће, јело, свирка. Средства су велика, удобровољи се, шта више, и најближа нижа тамничка управа. Веселе се покадшто поставља по неколико дана. Разуме се, да се спремна ракија брзо поније: онда веселак иде другим крчмарима, који већ чекају на њега, и пије дотле, док и он не поније све до последње наре.

Ма како да осуђеници пазе на пијаного друга, ипак он понекад падне у очи вишој управи, мајору или стражарском официру. Одвуку га у стражару, покупе му готовину, ако је нађу код њега, и на свршетку га ишибају. Пошто се стресе, враћа се у тамницу и после неколико дана се опет прихваћа трговине с ракијом. Понеки од ових, што »терај кера«, разуме се богастији, помишљају и на лепо пол. За добар новац они се понекад извуку тајно, и, у место на рад, оду куда-год из тврђаве у предграђе, праћени поткупљеним чуварем. Тамо се, у каквој забаченој кућици, негде на самом крају вароши, дају сјајне гоазе и траће се одиста велике суме. За новац се не либе ни осуђеника; чувар се некако раније извуче, знајући за ствар. Обично су оваки чувари и сами — будући кандидати за тамницу. У осталом, за новац се може све учинити, и таква путовања остају готово увек у тајности. Ваља додати, да се она веома ретко предузимају; за то је потребно много новца, те љубитељи лепога пола прибегавају другим средствима, која нису ни мало опасна.

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

На питања једног полицијског званичника, одговарамо му:

I.

Да, по решењу Господина Министра Унутрашњих Дела од 28. августа 1891. године ПБр. 13.507, пекарнице не спадају у радње, за које вреде прописи уредбе о механама, али оне ипак, као јавна места, стоје непосредно под сталним надзором месне полицијске а посредно под надзором државне полицијске власти; и

II.

По распису Господина Министра Унутрашњих Дела од 7. јула 1860 године ПБр. 5.148, полицијске власти могу давати дозволе за разне забаве, преставе показивање какве реткости и т. д. Но, при решавању треба да има у виду: дакакав одзив та забава код нашега народа има,

пазећи, да не буде то каква обмана општећавајућа појединих лица, или, колико било не вређа морална чувства оних, који би такве забаве посећивали.»

«Онај, коме се даде дозвола, дужан је да положи у корист општинске касе онолико колико власт нађе за сходно.»

* * *

Од једног полицијског писара добили смо једно оваково питање:

Монополски контролори, ухватили су код извесног лица неколико грама кријумчарског дувана, зашта буде од стране управе државних монопола, оптужен надлежном начелству. Начелство пошаље оптужбу дотичном среском начелнику, одакле је кријумчар, на ислеђење, Кријумчар је код среске власти признао, да су заиста контролори, напали неколико грама кријумчарског дувана за његовом капом шајкачом, но вели, да незна од куда му је тај дуван за капом, и да од рођења дуван не пуши.

По ислеђењу, среска власт, врати предмет начелству на пресуђење.

Начелство окружно није донело своју пресуду, већ је предмет вратило истом среском начелнику, са препоруком, да изврши заклетву над контролорима: да ли су они доиста напали укријумчарени дуван код оптуженог, који је то и сам признао, али се брани да га не пуши.

Овај писар моли нас за објасњење: да ли овде има места оваквој заклетви контролора, или не, пошто су они, према члану 203. закона о монополу дувана, већ положили заклетву на своју дужност, приликом ступања у службу.

На ово питање ми му одговарамо, да, по нашем мишљењу, овде нема места заклетви контролора, пошто су они на своју дужност заклетви, већ је начелство требало, на основу њихове доставе, као заклетвих државних службеника, и састављеног записника, донети своју пресуду, пошто и сам кријумчар признаје, да је дуван код њега нађен, и не узимајући му у одбрану то, што се он брани да дуван не пуши, јер он ничим ту своју одбрану неутврђује, а, кад би се баш то и утврдило, ипак га казна не може мимоићи, пошто није искључена могућност, да је он укријумчарени дуван спремио за какво друго лице које пуши.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ноћу између 5. и 6. јануара ове године, ова проблемитична личност увукла се кроз прозор у стан учитеља Јеремије Томића у Обреновцу, у времену када је овај са својом породицом спавао, и ту украо из прелука г. Јеремије око 40 дин. — г. Јеремија видео је из свога кревета лопова, али није се смео појавити, бојећи се да му каквог већу несрећу у породици не учини.

Овај крадљивац се није зауставио само на томе, већ је те исте ноћи ушао у спаваћу собу Нестора Перића Фијакериста, који је такође са својом породицом спавао, и однео му са стола један цени сахат са ланцем и новчаник као и још неке друге ствари.

Ухваћен од власти ср. посавског окр. ваљевског, он је на протоколу изјавио да се зове Митар Милановић и да је родом из Доње Тузле (у Босни), дело потпуно признаје и још наводи: да је око 18. децембра пр. год. био у једној

проститутској радњи у Доњој Тузли, код некога „Шандора“ тамо се вели завадио са неким Рамом Ципурковићем тамош. и у тој свађи уда-

Овај исти Митар када је због наведенога био стављен у притвор код средње власти, он је ноћу 27. јануара разбио оков на прозору апсанском и из истог побегао, али је енергичном потером власти одмах био ухваћен. Њему је 20 год., стаса је средњег, плав, без бркова, главе округле, косе смеђе, очију граорастих, чела малог и натмуреног, од одела има на себи имитирану Јегерову кошуљу, прслук, панталоне од извештале прне материје; на погама опанке прављене, а на глави један стари мекани филцани шепир. —

Како је Митар наведена дела извршио на врло дрзак начин, начелник ср. посавског сумња да он није још каква злочиначка дела извршио; па с тога а и да би се његова идентичност утврдила моли полицијске власти и приватна лица да му доставе све што би о њему знали с позивом на његов акт под Бр. 221. У цели лакшег обавештења доносимо ове две слике његове.

Димитрије Исаковић, звани Митар, бивши слуга, родом из Београда, има му 19 година, решењем кварта Палидушког управе града Београда стављен је под кривичну истрагу и у притвор за дело опасне крађе извршене у Београду. С њим су у притвору још четири лица као саучесници његови.

Кварт држи да је Димитрије још какво злочино дело извршио, с тога моли све полицијске власти и прив. лица ако би што знали, да му то јаве с позивом на његов акт под Бр. 1668.

ОГЛАС

По делу оптужења Спасоја Трајковића, из Турске, и Мијаила Јовановића, из Бренице, среза нишког, због извршеног разбојништва и лаке повреде тела, намете Мијаилу Плићу, кампоресцу из Соко-Бање, власт ово-средска, под 29. пр. м. № 2541, донела је ово решење:

„Сведоци тужиоци: Лука и Миленија не знају, да ли су оптужени: Трајко и Мијаило узели какав новац, или какву ствар тужиоци; а то је битно за појам разбојништва, по § 237. казненог закона.

То, што су окривљени били на лицу места онда, није основ за дело разбојништва, кад нема других основа, да су оптужени били у намери и предузећу, да разбојништво изврше.

Остаје, дакле, дело лаке повреде тела, казним по §. 173. каз. закона, које се казни на тужбу повређеног, по §. 181. каз. закона; а, међу тим, повређени није тужбу снабдео прописном таксом, те се за то тужба, за исто дело, не може узети у поступак.

На основу ових разлога и §. 29. тач. 1. и 4. каз. пост. иследна власт среза љубишког решења: *да се, по овом предмету, не отпочиње кривично ислеђење. Решење саопштити прив. тужиоцу и даље по закону поступити.*

Па како се прив. тужиоцу Мијаилу незна место становања, то му власт, на основу §. 314. каз. поступка, овим путем саопштава ово решење.

№ 4016. Из канц. начелника среза љубишког, 23. фебруара 1902 г. у Прељини.

ТРАЖИ СЕ

Богосава Недељковића, столара из М. Црнуће, који је пре три месеца отумарао од своје куће, тражи начелник среза пожаревачког актом Бр. 2300. Богосав има 27 год., стаса је средњег, приномањаст, браду брија, у оделу је сукненом, на глави има јагњећу шубару. Ко о њему буде ма шта знао, моли се да о том извести начелника среза пожаревачког или Управу гр. Београда с позивом на Бр. 5647.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Чекајући на израду слика лист је закаснио. — Идући број излази у четвртак.

рио је Раму пожем 10—11 пута, а за тим, кад је видео да је Рама пао, он је побегао и превезао се код Шапца на месту званом „Црвена Механа.“

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Познати са зла и неваљалства Радомир Алавантић, 20. фебруара ове год. зором, преобучен у униформи српског ђенерала, а у намери „да изврши преврат у Србији“ прешао је из Сремске Митровице у

Пеупуштајући се у опширност описивања догађаја, јер је то дневна штампа већ учинила, — ми само износимо њихове слике колико да задовољимо радозналост наших претплатника; стварне пак потребе за изношење њихово нема, јер се налазе у сигурним рукама, одакле им неће испасти за руком да умакну.

Ђура Штрк

Фрањо Екнер

Паул. Вернер

Ференц Вермотни

наш град Шабац. За извршење тог „епохалног“ дела, бедни „ђенерал“ Алавантић пронашао је помоћнике у ова четири неваљалца чије слике доносимо и који се зову: Ђура Штрк, Франц Екнер, Паулика Вернер и Ференц Вермотни. Сва четворина су Аустро-угарски грађани и поданици, вере римокатоличке.

А неваљали Алавантић, тај бедни и жалосни „ђенерал“ и самозвани диктатор, као што је већ познато, пао је одма при првом покушају од руке храброг и присебног српског официра, г. Танасија Николића, тада капетана а сада мајора, који је оваким радом стекао признање и нашег Краља — Господара и српског Народа.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Просјаштво; 2) О поправци осуђеника; 3) Телесне и смртне казне. — III. Поучно забавни део: 1) Самоубица; 2) Потказивачи 3) Записници из мртвог дома. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: Потере. — Оглас. — Тражи се. — Изјаве и поруке уредништва. — Из полицијског албума.